

TÜRKİYE’de ÜNİVERSİTE SORUNLARI

Anıl ÇEÇEN

Türkiye’nin en büyük sorunlarından birisi de Üniversite sorunudur. Bu sorunu ülkedeki düzenin bütününden ayırmak olanaksızdır. Düzendeki bozukluklar ve çeşitli çarpıklıklar üniversitelere de yansımaktadır. Sorun kendiliğinden değil, uzun süreli birikim sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yıllardır yüksek öğretim kuruluşlarımız toplumdaki gerçek fonksiyonlarına kavuşmamışlardır. Eğitim, araştırma ve kitleleri aydınlatma görevlerini Üniversitelerimizin gerçek anlamıyla yerine getirdikleri günümüz koşullarında söylenemez. Bu nedenle istenen düzeyde saygınlığa kavuşamıyorlar. Toplumdaki boşluk üniversite halk kopukluğu çizgisinde giderek genişliyor. Türkiye Cumhuriyetinin ilerleme sürecinde toplumu aydınlatamayan üniversiteler kendilerinden bekleneni veremiyorlar.

Türkiye’de kitlelerce anlaşılmamış kuruluşların başında üniversiteler gelmektedir. Üniversitelerin kendilerini yeteri kadar tanıtamamaları, halkın aydınlatılması için çalışmalar yapmaktan kaçınarak kendi içlerine kapanmaları, bilim adamları ile halk arasında gerçek bir diyalogun kurulamaması, üniversitelerle ilgili olarak kamuoyunda çeşitli kuşkulara ve söylentilere yolaçmıştır. Bu tip söylentileri ise bazı politik çevreler ustalıklı kullanmasını bilmişler, üniversitelerin üzerinde çeşitli söylentileri demoklesin kılıcı gibi tutmuşlardır. “Kara kübbeliler yuvası”, “Anarşinin kaynağı” gibi suçlamalar bilime ve dolayısıyla üniversitelere karşı olan çeşitli politik çevreler ve hükümetlerce sürekli olarak kullanılmış, üniversitelerin halkla bütünleşmeleri engellenmeğe çalışılmıştır. Dışarıdan çevrilen bu tip politik ovunlara karşı üniversite bir bütün olarak davranmadığı için yeterince etkin olamamıştır. Üniversiteden gelecek direnci kırmak için de politik çevreler bu kuruluşlara el atmışlar ve bilim adamlarını kendi yanlarına çekerek, bütünlüğü parçalamışlardır. Günümüzde her siyasal akım içerisinde en azından birkaç bilim adamını görmek olanak içindedir. Siyasal akımlar kendilerini güçlendirmek için bilim çevrelerine dayanmak ve kendi görüşlerini kendilerine göre bilimsel yorumlarla açıklamak gereksinmesini duymaktadırlar. Bu süreç giderek daha hızlı bir biçimde işlemekte ve bilim adamları hızla politize olmaktadır. Politikanın üniversitelere bu derece fazla girmesi, kürsülerde objektif değil sübjektif bilim yapılmasına doğal bir sonuç olarak yolaçmaktadır. Bilimsel gerçekler değişik yorumlarla çarpıtılarak öğrencilere aktarılmaktadır. Türkiye gibi kalkınma sorununu çözümlenememiş bir ülkede eğitimin bilimsel yerine siyasal gerçeklere doğru yönelmesi Türkiye’nin derlenip toparlanmasını daha fazla geciktirecektir.

Üniversiteler, Anayasa tarafından güvence altına alınmış özerk kuruluşlardır. Bilimsel çalışmaya hiçbir zaman ipotek konulamıyacağına inanan yasakoyucu bu özerkliği çağdaş anlayışa uygun olarak tanımıştır. Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasını istemeyen çıkarıcı çevreler bu özerkliği işin başından beri hazmedememişlerdir. Ellerine olanak geçtikçe hemen bu özerkliği kaldırmak istemişlerdir. Özerkliği kaldırarak bu kuruluşları hükümetlerin kesin denetim ve güdümü altına almağa çalışmışlardır. Güdümlü bilim isteyen bu çevrelerin her türlü oyunu üniversitelerce son derece dikkatle izlenmeli ve gerekli girişimler anında yapılmalıdır. Her olay karşısında susan, düşüncelerini kamuoyuna açıklamak uygar cesaretini gösteremeyen her kuruluş eninde sonunda söz hakkını yitirmeğe mahkûmdur. Dünyanın çeşitli ülkelerinde susan üniversitelerin çok çabuk iktidar denetimine alındığı, bilim adamlarının büyük sayıda tasfiyeye uğradığı görülmüştür.

Türkiye'nin özel koşulları nedeniyle Türk üniversiteleri ile batı üniversiteleri arasında çeşitli ayrılıklar vardır. Özerklik batı ülkelerinde çok daha geniştir. Üniversite yönetimi, öğretim üye ve yardımcıları geniş bir haklar demetine sahiptirler, iktidarlar herhangi bir baskı aracı kullanamazlar. Araştırma ve öğretim çalışmaları farklıdır. Bunlar bütün dünyaya dönük olarak yapılır ve bilimin evrensel boyutlar kazanmasına yönelir. Araştırmalara parasal yönden çeşitli kuruluşlar yardım yaparlar. Denetim yalnız devlete değil, çeşitli kurullara dağıtılarak daha demokratik yoldan yürütülmektedir. Yönetime katılmada daha demokratik biçimde işlemektedir. Öğretim yardımcıları ve öğrenciler de, öğretim üyeleriyle eşit koşullarda yönetime katılabilmekte ve söz sahibi olmaktadırlar. Öğrenci istekleri bu sistemde en iyi yollardan karşılanabilmekte ve öğrencilerle üniversite yönetimi arasında meydana gelen sürtüşmeler aradaki demokratik diyalogun etkili bir düzeyde işlemesi nedeniyle asgari çizgiye indirilebilmektedir.

Türkiye'de öğrenci olaylarının son yıllarda giderek artmasının başlıca nedeni öğrencilerle üniversite yönetimi arasında batı ülkelerindeki gibi demokratik bir diyalog sisteminin bulunmamasıdır. Göstermelik yasa hükümleri öğrenci temsilcilerinin üniversite yönetimine katılmaları konusunda bazı engeller getirmektedir. Türkiye gerçeklerine uymayan bu yasa hükümleri kâğıt üzerinde kalmakta ve hiçbir üniversitede uygulanamamaktadır. İsteklerini demokratik yollardan yetkili ve sorumlu makamlara iletemeyen öğrenciler dolayısıyla boykot, işgal, yürüyüş gibi hareketlere kalkışmaktadırlar. Türkiye'de öğrenci hareketlerine çok sayıda rastlanmasının başlıca nedeni yasalara toplumsal gerçeklere ters düşmesidir.

Öğrenci olaylarının ikinci nedeni ise siyasal amaçlı kışkırtmalardır. Özellikle emperyalizmin etkin olduğu ülkelerde öğrenci hareketlerinin giderek sokak çatışmalarına dönüştüğü gözlemlenmektedir. Emperyalizm bu ülkelerde etkinliğini sürdürecektir otoriter rejimlerin işbaşına gelebilmesi için öğrenciler arasına kışkırtıcı ajanlar sokarak, öğrencileri işgale, boykota ve sokak çarpışmalarına kışkırtmaktadır. Toplumun en zinde gücü olan

üniversite gençliği Türkiye’de bu tip kışkırtmalar yüzünden zor durumlarda kalmıştır. Emperyalizm Türkiye’deki sağ ve sol aşırı uçları destekliyerek gençliğin bu uçlarda toplanmasını planlamış ve genç kesimleri birbirine kırdırarak, anarşi ve komünizm tehlikesini kamuoyunda önplâna çıkartmış ve sürekli olarak böyle bir tehlikenin varlığını her yerde işleyerek kendinden yana tutucu iktidarların işbaşına gelmesini ve kalmasını sağlamıştır. Türkiye’nin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle böyle bir senaryo sahneye kônrurken, öğrenci olayları nedeniyle üniversiteleri suçlamak yersizdir. Üniversitelerin yapısal bozukluğu ve yönetiminde aksaklıkların giderilmesi de birer yasa işidir. Bu konular da yasalarla yeniden düzenlenmedikçe öğrencilerin huzursuzlukları önlenemeyecektir. Üniversite yönetimleri öğrenci olaylarının artmaması için daha anlayışlı davranmalı ve siyasal oyunlara karşı çıkmalıdır. Masum öğrenci isteklerinin hemen siyasal çevreler tarafından kendi amaçları doğrultusunda kullanıldığı unutulmalıdır.

Üniversite sorununun önemli bir bölümünü öğrenci sorunları meydana getirmektedir. Okul, yurt, burs, kitap gibi ana sorunların yanında birçok yan konu da çözümlenememiştir. Her yıl binlerce artan genç sayısı da düşündürücüdür. Üniversiteye girmek için başvuranların ancak beşte biri üniversitelere girebilmekte, geri kalan büyük çoğunluk ise kapılarda beklemektedir. Türk eğitim sisteminin ülke gerçeklerine uygun olarak düzenlenememesi nedeniyle her liseyi bitiren genç kendisini üniversite kapısında bulmaktadır. Bu nedenle öncelikle orta öğretimde bir yeniden düzenlemeye gidilmesi zorunlu görülmektedir. Orta eğitimde gençler birer meslek sahibi olursa, geçerli bir diploma alırlarsa o zaman bütün orta öğretimi bitirenlerin üniversiteye yönelmeleri önlenir. Meslek liseleri ve teknik okulların ülkenin her bölgesinde bu sorunun çözümü için kurulması gerekmektedir.

Kredi ve yurtlar kurumunun çalışmaları yetersizdir. Bu kurumun ikiye ayrılıp Kredi Kurumu ve Yurtlar Kurumu olarak çalışması daha etkin çözümler getirebilecektir. Daha fazla sayıda öğrenciye kredi verilmesi, daha fazla sayıda öğrencinin barındırılması sağlanmalıdır. Ayrıca gençlerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri, spor yapabilecekleri ve sosyal-kültürel çalışmalarda bulunabilecekleri olanaklar da yaratılmalıdır. Bakanlıklar düzeyinde yapılan çalışmalar günümüze kadar yetersiz kaldığından gençlerin sosyal, kültürel ve sportif gereksinmelerini karşılayabilecek ayrı bir kurumun kurulması düşünülebilir.

Üniversite sorunları her yönüyle çok çeşitlidir. Yasal, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlar bir bütün olarak Türkiye’de üniversite sorununu oluşturmaktadır. Yasal sorunlar olarak üniversiteler yasasındaki boşluklar ve aksayan hükümler en belirgin örnekler şeklinde ortaya çıkmaktadır. Üniversite sorunları üzerinde çeşitli çevreler tek bir çözüm yolunda anlaşamadıklarından her çıkan yasa eksik kalmakta ve yeni yeni sorunlar birbirini izlemektedir. Bazan aynı yasada çelişik hükümler görülmüş ve bunlar uygulamada fazlasıyla güçlükler yaratmıştır. Siyasal partilerin üniversiteler

konusunda ayrı ayrı düşüncelere sahip bulunmaları ilerisi için de üniversite sorunlarının çözümü konusunda umut vermemektedir.

Üniversitenin ülke koşullarına en uygun biçimde kurulması önde gelen koşuldur. Çeşitli hükümetler döneminde ayrı ayrı tiplerde yüksek öğretim kurumları kurulması yüksek öğretim çok başlı bir durum yaratmıştır. Buna bir de eskiden varolan özel yüksek okulları eklerseniz işin ne derece karıştığı ortaya çıkar. Özel okulların kapatılmasına karşın yeri sorunlar doğmuş, bu okulların öğrencileri akademilere aktarılmıştır.

Bütün üniversitelerin de ayrı yasa ve rejime uyruk olmamaları da bazı keyfi ve yasalarla çelişen uygulamalara yolaçmaktadır. Devlet malında mütevellilik olmaz kuralı ile çelişerek bazı üniversiteler mütevellilik kurulları tarafından yönetilmekte ve bu kuruluşlar hükümetin doğrudan baskısı altında tutulmaktadır. Eğitimde birlik ilkesinin yasalarla getirilmesi tüm üniversitelerin aynı yasa ve rejim sınırları içine girmesini sağlayamamıştır. Bu nedenle üniversiteler arasında uygulamadan doğan birçok anlaşmazlıklar görülmektedir. Daha fazla zaman geçirmeden tüm üniversiteleri aynı rejim içine alacak yeni bir yasanın çıkarılmasında zorunluluk vardır. Avrupa tipi veya Amerikan tipi değil, Türkiye koşullarına en uygun olacak tipte üniversitelerin kurulması gerekmektedir.

Son yıllarda üniversiteler Anadolu'ya yayılma sorunu ile karşı karşıya kaldılar. Politikacılar Cumhuriyet döneminde kendi bölgelerine önce cami sonra da sırasıyla ilkokul, ortaokul ve lise yaptırmaya çalıştılar ve günümüzde sıra üniversitelere geldi. Her bölgenin milletvekili kendi bölgesinde üniversite açtırmayı amaçladığından, kim daha ağır basarsa onun bölgesinde fakülteler kurulmakta ve üniversitelerin Anadolu'ya yayılmaları plansız, programsız olmaktadır. Politik seçimler yerine eğitim gereksinimleri önplânda tutulmalıdır. Yeni açılan fakülte ve yüksek okullar eski üniversitelerin denetimi altında olmalıdır. En azından on senelik bir kuruluş dönemi bunlar için tanınmalı, yeterli öğretim kadrosu kurulduktan sonra özerk çalışma düzenine geçilmelidir. Yeni kurulan üniversitelerin çalışma düzenini kurmak için gerekli yasal değişiklikler hemen yapılmalıdır.

Bu arada eski üniversiteleri klasik ortamdaki kurtarmalı, üniversitelerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır. Üniversiteler yalnızca öğretim ve araştırma kurumu olarak değil, bütünüyle bir bilim ve kültür merkezi olarak çalışmalı, yalnız öğrencilere değil tüm halka açık olmalıdır. Batıdaki üniversite sistemi Türkiye koşullarına uygun bir şekilde ele alınmalı, üniversite salonları ve kitaplıkları günün yirmidört saatinde herkesin yararlanmasına açık bulundurulmalıdır. Böylece üniversite çalışmalarının toplum içindeki etkinliği daha da artabilecektir.

Üniversitelerde öğretim kadrosu da büyük bir sorun olarak ortada durmaktadır. Çeşitli girişimler bu konuda istenen amacı sağlayamamıştır. Öğretim üyeliği çekici koşullara henüz tam olarak kavuşturulmamıştır. Çalışma koşulları ülke koşullarına göre ayarlanmamıştır. Tam gün çalışma

sorunu daha belirli prensiplere bağlanamamıştır. Her üniversite bu konularda ayrı öneriler getirdiğinden çözüm olanak dışı kalmaktadır. Fakültelerde kendi mesleklerine uygun koşullar istediğinden birlik sağlanamamaktadır. Bu durumda öğretim koşulları belirli esaslardan uzak kalmaktadır. Öğretim üyeliği de düzenlenememektedir. Ayrıca yeni kurulan üniversitelerin kadrosunu oluşturmak, öğretim üyelerinin rotasyonunu ülke düzeyinde gerçekleştirmek de birer sorun olarak durmaktadır. Gerek parasal gerekse çalışma koşulları açısından yetenekli kişiler üniversitelere çekici bir düzenleme getirilmedikçe, yüksek öğretimde kadro sorunu varlığını sürdürecektir.

Kadro sorununun bir başka ve de en önemli yanı asistanlıktır. Asistanlık kurumu öğretim kadrosunun başlıca kaynağıdır. Şimdiye kadar hep yardımcılık gözü ile görüldüğünden yeterli bir şekilde düzenlenmemiştir. Öğretim üyelerinin sorunları ve düşünceleri alınarak hazırlanan yasalarda hep asistanlar sonuncu planda kalmışlardır. Asistanın elikolu bağlanmış, öğretim üyelerine dışarda çalışma olanağı tanınırken asistanlara tanınmamıştır. Asistana tam gün zorunluluğu getirilerek üniversiteye kapatılmıştır. Günümüz koşullarında asistanlık geçici bir görev sayıldığından asistanlar gerek üniversite içinde gerekse dışarda fazla ciddiye alınmamaktadırlar. Hizmetçi gibi özel işlere koşturulan asistandan tutun da, fakültelerde her türlü ayak işlerini gören asistanlar da görülebilmektedir. Asistanın geleceği ve kariyeri biraz da bağlı bulunduğu öğretim üyesinin elindedir. Asistanlığın daha güçlü bir öğretim kadrosu kaynağı olarak gelişmesi isteniyorsa, herşeyden önce bu kurumun daha bağımsız çalışma koşullarıyla yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Asistanlar her türlü araştırma ve öğretim çalışmalarında bulunabilmeliler ve gelecek kuşkusundan uzak bir ortamda bulunmalıdırlar. Parasal sorunun çözümü de gerçekleştirilebilirse, o zaman asistanlık için başvuruların daha çok artması doğaldır.

Öğretim görevliliği de bir yan kadro oluşturmaktadır. Öğretim kadrosunda boşluklar belirlediği zaman, ilgili konuda, uzmanlık ve deney sahibi kişiler belirli sürelerle öğretim görevliliğine atanabilirler. Ne var ki, bu kuram hiçbir zaman asıl kadro içinde sayılamaz. Bu göreve atanılanlar asıl öğretim kadrosunun gösterdiği yönde çalışmalarını sürdürebilirler. Yeni kurulan üniversitelerdeki kadro açığının bir süre için görevlilerle doldurulması kadro sorununu gene de çözümlenememektedir.

Öğretim üye ve yardımcılarının tam gün çalışmaları sorunu da Türkiye gerçeklerine uygun bir çözüme bağlanamamıştır. Soruna hep katı bir biçimde eğilmek çözüm için yeterli olamamıştır. Sorun öğretim üyelerinin değil, üniversitelerin çalışma düzeni ve meslek koşulları açısından ele alınmalıdır. Öğretim üyeleri kendi alanlarında en yetişkin kişiler olduklarından üniversitelere kapanıp kalmamalıdırlar. Amaç üniversite içinde ve dışında verimi artırmak olmalıdır. Hem öğretim üyelerinin hem de üniversitelerin verimi artınca, bundan toplum kazançlı çıkacaktır. Öğrencinin aradığı zaman öğretim üyesini bulabilmesi kadar toplumun o

öğretim üyesinden en yüksek düzeyde yararlanabilmesi ölçülerinin eşit koşullarda bağdaştırılması gerekir. Bilim topluma, yaşama ve çalışma düzenine hiçbir katkıda bulunamıyorsa, o zaman üniversitelerin kendi içine kapanık çalışan manastırlardan farkı kalmaz. Tam gün ilkesini üniversiteler ve toplumsal yaşam arasındaki çok yanlı ilişkileri gerçekleştirecek biçimde yeniden düzenlemek zorunludur. Düzenlemede bütün amaç öğretim üyelerinin toplumsal verimliliğini en yüksek düzeye çıkartmak olmalıdır.

Üniversitelerin başlıca sorunlarından birisi de araştırmadır. Devlet ödeneklerinin yetersizliği geniş çapta araştırmaların yapılmasına izin vermemektedir. Bir bilim kurulu düzeninde kollektif çalışmalara parasal yetersizlik nedeniyle Türkiye’de pek rastlanmamaktadır. Devletin yetersizliği yanında büyük özel kuruluşların gelişmiş ülkelerdeki gibi bilimsel araştırmalar için özel fonlar ayırmamaları da araştırma çalışmalarının aynı düzeyde kalmasına yolaçmaktadır. Kollektif çalışmayı bir yana bırakın, bir konu üzerinde çalışan bilim adamı kitap ve fotokopi ücretleri dahil olmak üzere tüm araştırma giderlerini kendi cebinden ödemek zorundadır. Pek fazla gelire sahip olmayan bilim adamları ellerine geçen para ile yaşamlarını mı düzenleyecekler, yoksa araştırmalarını mı yürüteceklerdir? Bu ikili çıkmaz devletin tüm araştırma giderlerini karşılaması veya öğretim üyelerine araştırmalar için ek gelir vermesi gereklidir. Ayrıca büyük şirketlerin ve vakıfların da araştırma fonları kurmaları için çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırma sorununun bir diğer yansıması da yayım sorunudur. Bir araştırmayı her türlü güçlüğü yenerek tamamlayan bilim adamı bu çalışmasını yayımlayamazsa gelecekteki araştırmalar için isteksiz olacaktır. Bilim adamını özendirmek ve desteklemek amacıyla bilimsel çalışmalarını kolaylıkla yayımlama olanakları getirilmelidir. Bunun için yasal değişiklikler gereklidir. Tezler dahil diğer çalışmaların yayımı için yeterli fonlar kurulmalıdır. Her üniversite kendi içinde bir yayım bürosu kurmalı ve kendisine bağlı bütün fakültelerin kitaplarını tekelden yayımlamalıdır. Yayım ile beraber bu büro üniversitenin tüm yayınlarını dağıtmalıdır. Dağıtım ve satış için Milli Eğitim Bakanlığı kitap evleri ile işbirliği yurt düzeyinde yapılabilir. Ancak böyle bir düzen kurulmasından sonra üniversitelerdeki bilimsel çalışmalar raflarda kalmaktan kurtulacak ve topluma yayılma şansını elde edecektir. Ayrıca her üniversite kendi bölgesinde bir satış bürosu kurmalı diğer üniversitelerle kuracağı bir dağıtım ve değişim sistemi ile üniversite yayımlarını halka düşük ücretlerle satmalıdır. Üniversite yayımlarının halka ulaşması sağlanmadıkça, bilimin topluma katkılarda bulunması düşünülemez.

Üniversiteler toplumların geleceği üzerinde söz sahibi olan en önemli kuruluşların başında gelir. Bilim dünyada en gerçek yolgöstericidir. Bilimin aydınlatan ışığından yoksun kalan toplumlar bilgisizliğin karanlığında eriyip gitme yolundan dönemezler. Gelecekte birşeyler bekleyen her toplum üniversitelerine saygı göstermek ve en değerli yerleri bu kuruluşlara vermekle yükümlüdür. Her alanda üniversitelerle işbirliği düzeni kurulmalıdır. En başta hükümetler ve iktidarlar üniversitelere el uzatmalı ve bilimin

verilerinden kopmamalıdır. Bilime ters düşenlerin kısa zamanda iktidardan da düştükleri yeryüzünde çok görülmüştür. Üniversiteye politika sokmak çabaları çoğunlukla geri tepmiş ve bu girişimlerde bulunanların başını yakmıştır. Toplumsal yaraların açılmaması için üniversitelerin her bakımdan tam bir özerklik düzeni içinde çalışmaları önkoşuldur. İktidarların üniversitelere el atarak bilimin özgür sesini susturmak istemeleri ve kendilerine yandaş bir bilim çevresi yaratma çabaları bilimin de, üniversitelerin de sonu olacağından bu tip girişimlerin önlenmesi amacıyla gerekli yasal değişiklikler yerine getirilmelidir. Özerk üniversite geleneği toplumda yaratılmadıkça iktidarların baskısı ve tasfiye tehditleri sürüp gidecektir.

Özerklik geleneğinin yaratılmasıyla beraber yukarıda kısaca belirtilen sorunların zaman geçirmeden çözümlenmesi gerekmektedir. Ancak bu noktadan sonra üniversiteler Türkiye’de istenilen düzeye ulaşabilecek ve kendilerinden beklenen verimi ortaya koyabileceklerdir. Yüksek öğretim kuruluşları öncelikle toplumsal sorunları inceleyen bir yapıya kavuşturulmalı, halkın en üst düzeyde üniversitelerden yararlanması sağlanmalıdır. Üniversitelerde değişen koşullarda kendilerini yenileyebilmeli, dört duvar arasında sıkışıp kalmamalı, öğretim üyeleri ise fildişi kulelerinden toplumu seyretmemelidir. Üniversiteler toplumun zinde güçleri olarak gençlik ve halk kitleleriyle bütünleşerek, demokrasilerin bekçiliği görevini de üstlenmelidirler. Hiçbir zaman üniversitelerin belirli çevrelere değil, halka hizmet edeceği unutulmamalıdır.

Üniversite sorunlarının bir bütün olarak çözüme bağlanabilmesi temelde reform işidir. Üniversite reformunun gerçekleştirilebilmesi ise bir siyasal iktidar işidir. Reformcu bir iktidarın işbaşına gelmesi ve üniversite sorunlarını ülke gerçeklerine uygun olarak sistemli bir biçimde ele alması, köklü bir reformla sonuca ulaştırma tek yoldur. Her hükümetin işbaşına geldikten sonra bu sorunları işine geldiği gibi tek tek ele alması çözümü hiç bir zaman olmamıştır. Ve ileride de olmayacaktır. Sorunları bütün ve sistemli çözümü için Türkiye’nin uzun süreli reformcu bir hükümete gereksinmesi vardır.

- *Düşünmeyen insan hiçbir zaman akıllıca hareket edemez.*

JOHNSON

- *Bir insanın değeri, okuduğu kitapların çokluğu ile değil, bilgisinden hayatta ne şekilde faydalandığı, başkalarını nasıl faydalandığı nispetinde ölçülür.*

- *Dostumuzu, düşmanımızı biz yaparız. Ama komşumuzu Allah gönderir.*

G K CHESTERTON

- *Atalarıyla öğünen insan patates fidanına benzer. En iyi tarafı toprak altında kalmıştır.*

Fransız Atasözü